

Sygn. akt V ACa 797/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Artur Lesiak
Sędziowie:	SA Barbara Rączka-Sekścińska (spr.) SO del. Rafał Szurka
Protokolant:	stażysta Anna Lubawska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko R. O.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego we W.

z dnia 8 czerwca 2017 r., sygn. akt I C 52/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Rafał Szurka SSA Artur Lesiak SSA Barbara Rączka-Sekścińska

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 797/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy we W. uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę sprzedaży ruchomości zawartą w dniu 10 sierpnia 2016 roku pomiędzy S. O., jako zbywcą a pozwanym jako nabywcą, udokumentowaną fakturą VAT numer (...) obejmującą wymienione w sentencji wyroku ruchomości

w celu zaspokojenia wierzytelności powódki względem S. O. wynikających z tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w (...) XX Wydział Gospodarczy w dniu 3 czerwca 2016 roku, sygn. akt XX GNc (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przez Sąd Okręgowy w (...) w dniu 11 sierpnia 2016 r. w kwocie 14.401,78 zł tytułem niewyegzekwowanych do dnia dzisiejszego odsetek ustawowych za spóźnienie określonych fakturami VAT: nr (...) z dnia 7 marca 2016 roku na kwotę 30.999,24 zł, nr (...) z dnia 5 kwietnia 2016 roku na kwotę 22.073,88 zł, nr (...) z dnia 5 maja 2016 roku na kwotę 21.395,47 zł oraz notą odsetkową nr (...) z dnia 20 kwietnia 2016 roku na kwotę 1.804,52 zł to jest w łącznej kwocie należności głównej 76.273,11 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kosztami procesu, co do których to należności toczy się postępowanie sądowe przed Sądem Okręgowym w (...) XX Wydział Gospodarczy sygn. akt XX GC (...) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 9.951 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

S. O. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Firma Handlowa (...) z siedzibą w D.. Pozwany R. O. jest jego bratem. Z tego tytułu S. O. jest dłużnikiem powódki - (...) SA z siedzibą w W.. W dniu 3 czerwca 2016 roku w sprawie prowadzonej pod sygn. akt XX GNc (...) Sąd Okręgowy w (...) wydał nakaz zapłaty, na podstawie którego S. O. był zobowiązany do zapłaty na rzecz powódki kwoty 491.662,79 zł wraz z odsetkami za opóźnienie. Nakaz został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 11 sierpnia 2016 roku. Na podstawie tego nakazu wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L., prowadzone pod sygnaturą Km (...). Do dnia wniesienia pozwu nie została zapłacona należność w wysokości 14.401,78 zł.

Zawiadomienie o zajęciu wierzytelności w sprawie egzekucyjnej, prowadzonej na podstawie nakazu zapłaty, jako tytułu zabezpieczenia pod sygnaturą Km (...) przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L., zostało doręczone S. O. na początku lipca 2016 roku. S. O. jest dłużnikiem powodowej Spółki również z innych tytułów. W ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez strony, w dniu 12 czerwca 2015 roku zawarta została umowa dostarczania paliwa gazowego. Powódka zobowiązała się sprzedawać oraz świadczyć usługi dostarczania paliwa gazowego dłużnikowi. Dłużnik zobowiązał się nabyć oraz odebrać paliwo gazowe oraz uiścić cenę za paliwo i za świadczenie usługi dystrybucyjnej. W związku z tym powódka wystawiła S. O. faktury VAT za kolejne okresy rozliczeniowe, których nie uregulował. W miesiącu lutym 2016 roku wystawiono fakturę VAT na kwotę 30.999,24 zł, której termin płatności upłynął 21 marca 2016 roku. W marcu 2016 roku wystawiono fakturę na kwotę 22.073,88 zł, której termin płatności upłynął 19 kwietnia 2016 roku. W kwietniu 2016 roku wystawiono fakturę VAT na kwotę 21.395,47 zł, której termin płatności upłynął 19 maja 2016 roku. Dłużnik również wcześniej nieterminowo wywiązywał się ze swoich zobowiązań wobec Spółki. Z tego tytułu wystawiona została nota odsetkowa na kwotę 1.804,52 zł. Dokumenty te nigdy nie zostały przez dłużnika zakwestionowane, żadna z tych kwot nie została zapłacona. Po zawarciu umów sprzedaży rzeczy ruchomych z R. O. i innymi, dług wobec powódki nie został zapłacony w żadnej części. Co do powyższych roszczeń toczy się postępowanie sądowe przed Sądem Okręgowym w (...) XX Wydział Gospodarczy. Sąd ten 3 sierpnia 2016 roku w sprawie sygn. akt XX GNc (...) wydał przeciwko S. O. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym a także postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia powództwa, m.in. przez zajęcie ruchomości należących do S. O.. Postanowieniu temu nadana została 9 sierpnia 2016 roku klauzula wykonalności. Nakaz zapłaty został skutecznie zaskarżony przez dłużnika, obecnie sprawa toczy się w postępowaniu zwykłym, pod sygnaturą XX GC (...). S. O. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Firma Handlowa (...) posiadał również dług wobec firmy (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. W dniu 14 lipca 2016 roku wierzytelność tej firmy wynosiła 71.354,08 zł S. O. podpisał z powódką w dniu 24 listopada 2015 roku porozumienie o spłacie należności. W tym samym dniu Sąd Rejonowy w T. Wydział V Gospodarczy, w sprawie prowadzonej pod sygn. V GR (...), wydał postanowienie, którym otworzył postępowanie sanacyjne (...) spółki z o.o. w D., wyznaczył sędziego komisarza, odebrał zarząd własny dłużnikowi i wyznaczył zarządcę w postępowaniu sanacyjnym. Już w chwili składania pozwu w sprawie, która obecnie toczy się przed Sądem Okręgowym w (...) pod sygnaturą akt XX GC (...), wobec S. O. toczyły się pozostające ze sobą w zbiegu egzekucje sądowe. S. O. jest dłużnikiem wielu osób fizycznych, rolników którzy dostarczali produkty jego firmie, ZUS, Urzędu Skarbowego, firmie (...). Zobowiązania przestał płacić na przełomie lat 2014 - 2015. Wg niego przyczyną było przeinwestowanie w Spółce (...). Na podstawie udzielonego zabezpieczenia

doszło do wszczęcia egzekucyjnego postępowania zabezpieczającego w celu zabezpieczenia ruchomości dłużnika S. O., pod sygnaturą Km (...). Prowadzone jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. R. D.. W ramach postępowań egzekucyjnych doszło do zajęcia ruchomości znajdujących się w posiadaniu dłużnika. 19 września 2016 roku zajęto rzeczy ruchome w sprawach Km (...) oraz Km (...), m.in. zajęto przyczepę specjalizowaną (...) numer rejestracyjny (...) oraz przyczepę specjalizowaną (...) 80.11 nr rej. (...). W chwili zajęcia dłużnik nie składał żadnych zastrzeżeń. Nie twierdził, że mienie stanowi własność osoby trzeciej. Ciągnik znajdował się w jego posiadaniu. W sprawie wyznaczono termin licytacji na dzień 10 listopada 2016 roku. Co najmniej dwa miesiące przed zawarciem tzw. porozumienia pozwany zagroził, że opuści grupę producencką. Taką samą groźbę złożyli wszyscy pozostali wspólnicy spółki, będący jednocześnie jej wierzycielami. Rozwiązanie zaproponował S. O.. W dniu 31 sierpnia 2016 roku pomiędzy Firmą Handlową (...), (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz pozwanym zawarto umowę „porozumienia”, w wyniku którego doszło do wzajemnego potrącenia wierzytelności przysługujących jej stronom do wysokości kwoty 1.787.344 zł. Podobne porozumienia kompensacyjne zawarte zostały z M. G. (w dniu 31 sierpnia 2016 r.) i R. K. (1) (w dniu 31 sierpnia 2016 r.) Porozumieniem kompensacyjnym nie został zaspokojony cały dług R. O.. Dnia 28 listopada 2016 roku pozwany złożył wniosek o zwolnienie przyczepy specjalizowanej (...) i przyczepy ciężarowej B. spod egzekucji. Twierdził, że zajęte ruchomości nie są własnością dłużnika oraz, że nabył je 9 sierpnia i 10 sierpnia 2016. Do wniosku dołączył kopie faktur potwierdzających nabycie. Termin licytacji został odwołany. Jak wynika z faktury VAT o numerze (...) pozwany nabył 10 sierpnia 2016 r. mienie o wartości 172.446 zł. 9 sierpnia 2016 roku nabył przyczepy o łącznej wartości 44.649 zł (faktura VAT (...) ŚT). Z kolei, jak wynika z faktury VAT o numerze (...) w dniu 5 sierpnia 2016 roku

pozwany nabył od firmy handlowej (...) ruchomości o wartości łącznej 855.465 zł. W dniu 8 sierpnia 2016 roku nabył, co wynika z faktury VAT (...) ŚT, ruchomości o wartości 214.635 zł. Z kolei 12 sierpnia 2016 roku nabył ruchomości o wartości 168.018 zł (faktura VAT (...) ŚT) a 15 sierpnia 2016 roku nieruchomości o wartości 245 631 zł (faktura VAT (...) ŚT). Tego samego dnia nabył (faktura VAT (...) ŚT) ruchomości o wartości 61.500 zł. Kupił te przedmioty, żeby odzyskać dług. Nie były mu potrzebne do produkcji, bowiem posiadał sprzęt rolniczy w wystarczającej ilości. Brat pozwanego, S. O. wyprowadził się z rodzinnego gospodarstwa. Gospodarstwo to objął R. O.. W chwili obecnej, wraz z dzierżawami uprawia ziemię na łącznej powierzchni około 700 ha. Produkuje warzywa, zboża, buraki i rzepak jako płodozmian. Płody dostarczał również do firmy brata, do 2009 roku. Po tym swoje płody dostarczał grupie producenckiej, której był współdziałowcem, Spółce (...). Dług kumulował się przez dwa lata. Dług grupy producenckiej wobec niego wynosił ponad 2.500.000 zł. Współpraca w grupie producenckiej pierwotnie opierała się na wzajemnym zaufaniu. Zaufanie to było dodatkowo podparte, w stosunkach między z S. O. a pozwanym, łączącym ich najbliższym pokrewieństwem. Pozwany spotykał swojego brata i rozmawiał z nim bardzo często, stosunki rodzinne zostały zerwane przez braci pod koniec 2015 roku w tym sensie, że od tego czasu nie spotykają się poza grupą producencką. Spowodowane to było ogromnym długiem grupy producenckiej wobec pozwanego. Grupa producencka otrzymała dotację z Agencji (...) na budowę obiektów, zakup sprzętu i maszyn. Pozwany nie wie w jakiej kwocie, określa tę kwotę na „kilkadziesiąt a nawet kilkaset milionów złotych”. Świadek S. O. wskazał, że inwestycje wyniosły około 250.000.000 zł. Oprócz tego, że pozwany i S. O. są braćmi, obaj są współnikami spółki prawa handlowego (...) spółki z o.o. z siedzibą w D. od 2009 roku. Spółka ta została założona jako grupa producentów rolnych (grupa producencka), dobrowolne zrzeszenie rolników, którzy działają wspólnie na rynku w celu sprzedaży produktów wytworzonych w swoich gospodarstwach. (...) spółka z o.o. w D. była dłużnikiem pozwanego co najmniej od 2014 roku. Nie otrzymał zapłaty za dostarczone produkty rolne. W grupie (...) zajmował się produkcją warzyw, które sprzedawał jej bezpośrednio. (...) spółki z o.o. w D. wobec niego wynosił pod koniec 2015 roku nie mniej niż 1.000.000 zł. Pozwany domagał się w rozmowach z S. O. zapłaty. W pewnym momencie, z powodu braku płatności ze strony grupy, R. O. nie był w stanie płacić własnych zobowiązań. Wszyscy członkowie grupy producenckiej mieli świadomość długu Spółki (...) wobec nich. S. O. zawarł umowy sprzedaży ruchomości z innymi osobami: M. G., T. S. (1), R. O., T. S. (2) oraz A. R.. Osoby te są współnikami dłużnika w spółce (...),

lub jego pracownikami. S. O. wyzbył się na rzecz wymienionych osób mienia o wartości około 2.000.000 zł. Majątek, jak twierdził, wyprzedawał pod presją, bowiem (...) spółki (...) mieli pretensje, że nie otrzymali pieniędzy za dostarczony towar. Zagrozili, że wystąpią ze spółki. Z kolei ze sprzedaży ruchomości osobom niebędącym współnikami dłużnik uzyskał środki niezbędne dla funkcjonowania firmy Handlowej (...). Wszystkie pieniądze uzyskane od osób niebędących (...) spółki (...), którzy zapłacili gotówką, zostały przeznaczone na bieżącą działalność Firmy Handlowej

(...). Osoby, z którymi S. O. zawarł umowę sprzedaży rzeczy ruchomych złożyły wnioski o zwolnienie tych ruchomości spod egzekucji: R. K. (1) w dniu 25 listopada 2016 r., M. G. w dniu 28 listopada 2016 roku, T. S. (1) w dniu 25 listopada 2016 roku, A. R. w dniu 30 listopada 2016 roku, T. S. (2) w dniu 28 listopada 2016 roku. Umową zawartą w formie aktu notarialnego z dnia 19 września 2016 roku, przed notariuszem w G. M. K., dokonano przeniesienia przedsiębiorstwa prowadzonego pod nazwą Firma Handlowa (...) z siedzibą w D. na spółkę (...) natura spółkę z o.o. za kwotę 500 zł. Informację o tym w dniu 6 grudnia 2016 roku przesłał, do akt sprawy XX GC (...) z powództwa (...) SA w W. przeciwko S. O., pełnomocnik dłużnika.

Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km (...) zostało wszczęte na wniosek z dnia 22 czerwca 2016 roku, na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w (...) wydanego w sprawie XX GNc (...). Wierzyciel wnosił o dokonanie zabezpieczenia w trybie art. 492 § 1 k.p.c. 27 czerwca 2016 roku komornik zajął wierzytelności na wniosek uprawnionego (...) SA w W.. Zajęcie doręczone zostało S. O. w dniu 1 lipca 2016 roku. Dokonano kolejnych zajęć i doręczeń. Dłużnik nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń co do dokonanych czynności komornika. Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2016 roku komornik zakończył postępowanie zabezpieczające w sprawie i pozostawił tytuł wykonawczy w aktach sprawy oraz ustalił koszty postępowania. Postanowienie to doręczone zostało S. O. w dniu 10 sierpnia 2016 roku. Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km (...) zostało wszczęte z wniosku powódki z dnia 12 sierpnia 2016 roku. Powódka domagała się egzekucji na podstawie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym z weksła, w sprawie XX GNc (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 1 sierpnia 2016 roku. Wierzyciel wnosił o przeprowadzenie egzekucji z całego mienia zajętego przez komornika w ramach postępowania zabezpieczającego, prowadzonego w sprawie Km (...). Komornik dokonał obwieszczenia o licytacji ruchomości należących do dłużnika S. O., które miały odbyć się w dniach 10 listopada 2016 i 21 listopada 2016 roku. Jak wynika z dokumentów w aktach sprawy egzekucyjnej, egzekucje wobec S. O. prowadzi również komornicy w L. i w G.. Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km (...) zostało wszczęte na wniosek powódki przeciwko S. O. z dnia 31 sierpnia 2016 roku. (...) SA z siedzibą w W. domagała się dokonania zabezpieczenia przeciwko dłużnikowi S. O., na podstawie tytułu zabezpieczenia w postaci postanowienia Sądu Okręgowego w (...) z dnia 3 sierpnia 2016 roku wydanego w sprawie sygn. akt XX GNc (...). Postanowieniem z dnia 20 września 2016 roku komornik ustanowił S. O. dozorcą nad zajętymi w dniu 19 września 2016 roku ruchomościami. Postanowieniem z 26 października 2016 roku zakończył postępowanie zabezpieczające. Wierzycielem S. O. jest również R. K. (2). Nie otrzymał on wynagrodzenia za dostarczone, na podstawie umowy kontraktacji, produkty rolne. Umowa została zawarta w 2016 roku. Do chwili obecnej nie otrzymał kwoty około 33.000 zł. Uzyskał nakaz zapłaty zasądzający na jego rzecz i skierował wniosek o prowadzenie egzekucji do komornika w L.. Licytacja ruchomości należących do dłużnika, z której miał nadzieję się zaspokoić, wyznaczona na dzień 21 listopad 2016 roku została odwołana. Świadek dowiedział się, że maszyny rolnicze i ciągniki, które miały być przedmiotem licytacji, zostały nabyte m.in. przez pozwanego R. K. (1). W dniu 4 grudnia 2016 roku pojechał do gospodarstwa pozwanego. Spotkał się z nim i zapytał, czy ma na sprzedaż ciągnik marki N. (...), następnie podał dane jednego z ciągników, który miał być przedmiotem licytacji. Uzyskał informację, że pozwany nigdy nie był właścicielem tego ciągnika. Świadek ten kontaktował się z innymi osobami, które złożyły wnioski o zwolnienie spod egzekucji. Osoby te powiedziały mu, że nie posiadają maszyn, o które się pytał.

Powyższy stan faktyczny został ustalony przez Sąd I instancji na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów, zeznań świadków

R. K. (2), S. O. oraz przesłuchania pozwanego. Ocenę powyższych dowodów Sąd Okręgowy zawarł w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd I instancji uznał roszczenie powódki za zasadne.

Jak wskazał ten Sąd, nie było kwestionowane przez pozwanego, że dłużnik S. O. posiada niezapłacone wierzytelności, częściowo już stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu, a częściowo wynikające z dokumentów przedstawionych przez powódkę, niekwestionowanych przez pozwanego faktur. Nie budziło również wątpliwości Sądu Okręgowego, że wskutek umów sprzedaży dłużnika S. O. z pozwanym R. O. z dnia 9 i 10 sierpnia 2016 r., potwierdzonych fakturami VAT, pozwany uzyskał korzyść majątkową. Jego wierzytelności (pasywa) zamieniły się w przedmioty posiadające wartość (aktywa). Zmniejszyła się jego wierzytelność wobec Spółki (...). Ze zgromadzonych dowodów wynika,

że dłużnik S. O. miał świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. Wyzbył się rzeczy ruchomych w taki sposób, który uczynił niemożliwym prowadzenie z nich egzekucji. W chwili obecnej egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikowi jest nieskuteczna, nie posiada on żadnego majątku, z którego wierzyciele, a jest ich znaczna liczba, mogliby się zaspokoić. Do udzielenia wierzycielowi ochrony na podstawie art. 527 i nast. k.c. na skutek czynności zmierzającej do pokrzywdzenia wierzyciela, nie jest wymagane, aby dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela w wyniku dokonania czynności prawnej z osobą trzecią. Nie jest więc konieczne, aby zawarciu takiej umowy towarzyszyło negatywne nastawienie dłużnika, nakierowane celowo na wyrządzenie wierzycielowi szkody przez pozbawienie go możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności wobec tego dłużnika. Przedmiotem skargi paulińskiej, zgodnie z treścią art. 527 § 1 i 2 k.c. może być tylko taka czynność, która powoduje lub pogłębia stan niewypłacalności dłużnika. Niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 k.c. oznacza stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. W dacie złożenia skargi paulińskiej powódka nie była w stanie wyegzekwować jakiegokolwiek kwoty z należności jej przysługującej od S. O.. Nie ma znaczenia zdaniem Sądu I instancji, że na skutek czynności dłużnika zmniejszyły się jego pasywa, nie wpłynęło to bowiem na jego wypłacalność. Bez znaczenia jest cel dokonania zaskarżonej czynności prawnej, deklarowany przez dłużnika i pozwanego. Istotne jest, że na skutek sprzedaży ruchomości obiektywnie pogorszyła się perspektywa zaspokojenia się powódki. Zdaniem Sądu Okręgowego pozwany miał świadomość, że skutkiem umów sprzedaży z 9 i 10 sierpnia 2016 r. będzie wyzbycie się przez dłużnika składników majątku mogących podlegać egzekucji. Do przyjęcia świadomości dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, o którą chodzi w przepisie art. 527 § 1 k.c., wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Rzeczą obojętną przy tym jest, do którego z wierzycieli się ona odnosiła. Pozwany z całą pewnością był świadomy tego, że S. O. wyzbywa się znacznego majątku, celem zaspokojenia nie tylko jego wierzytelności, ale też i innych osób, członków tzw. grupy produkcyjnej. Były to wierzytelności o ogromnej wysokości. Miał również świadomość, że nie cały dług S. O. został zapłacony, nie tylko wobec jego osoby, ale również innych wierzycieli, pomimo umów dotyczących całego mienia firmy dłużnika. Bez znaczenia jest, o którego z wierzycieli chodzi, który z nich został pokrzywdzony na skutek zawartych przez dłużnika umów sprzedaży ruchomości, a nawet bez znaczenia jest czy pozwany miał wiedzę o wszystkich wierzycielach. Istotne jest, że miał świadomość, że na skutek czynności, której dokonał z dłużnikiem inni wierzyciele nie zostaną zaspokojeni w ogóle, albo w mniejszym stopniu. Pozwany sam przyznał, że jego celem było odzyskanie długu, i w jakimś stopniu cel ten osiągnął. Dłużnik nie może dowolnie wybierać, które wierzytelności wołałby zaspokoić. Nie może przez swoje czynności prawne z innymi osobami dowolnie kształtować możliwości zaspokojenia się jego wierzycieli. Nie może dokonywać wyboru, którego ze swoich wierzycieli zaspokoi a którego nie, bez względu na jego pobudki. W tej sprawie zdaniem Sądu I instancji pobudki działania S. O. i pozwanego są nieistotne, chociaż znane. W sytuacji wystąpienia któregokolwiek z członków tzw. grupy produkcyjnej powstałaby konieczność zwrotu dotacji uzyskanej na jej działalność, w ogromnej kwocie. Taką groźbę złożył pozwany wobec S. O., co zostało potwierdzone jego przesłuchaniem. Potwierdził to również świadek S. O.. Pozwany pozostawał z S. O. w bliskich stosunkach gospodarczych. Sprzedawał produkty rolne firmie brata. Następnie, od 2009 r. byli udziałowcami tej samej spółki. Pozwany, jako rolnik indywidualny, dostarczał produkty o znacznej wartości spółce (...). Wprawdzie pozwany od 2009 r. nie współpracował z firmą należącą do S. O. bezpośrednio, jednak firma, której był udziałowcem taką współpracę prowadziła, i to w znacznym zakresie. Niewątpliwie można tu mówić o stałych stosunkach gospodarczych, bowiem współpraca pomiędzy obiema firmami była trwała zarówno w sensie czasu trwania jak i intensywna, w tym znaczeniu, że firma (...) skupowała całą produkcję spółki (...). Firmy te były również powiązane organizacyjnie, przez osoby wchodzące w skład ich organów. Dłużnik oraz pozwany są z rodzeństwem, co oznacza bliskości relacji łączących, chyba, że zgłosiłby dowód przeciwny. Domniemanie, o którym mowa w art. 527 § 3 k.c. uzasadnia przyjęcie założenia, że po stronie pozwanego (osoby trzeciej) istniała wiedza o sytuacji majątkowej dłużnika oraz o tym, że działał on ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Stosunku rodzinnego pomiędzy stronami wierzyciele nie muszą wykazywać, bo był on niesporny. Nie musiał wobec tego udowadniać, że osoba trzecia wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Ciężar dowodu przesunął się na pozwanego, to jego obowiązkiem było obalenie domniemania. Zdaniem Sądu Okręgowego pozwany tego nie dokonał. Otwarcie postępowania sanacyjnego (...) spółki z o.o. pozostaje bez wpływu na możliwość wszczęcia postępowania ze skargi paulińskiej. Strony postępowania prowadzonego na podstawie art. 527 k.c. i następnych określone są przepisami postępowania (art. 531 k.c.). Zgodnie natomiast z art. 310 prawa restrukturyzacyjnego (Dz.U. z 2015 r.

poz. 978, tj. z dnia 23 sierpnia 2016 r. Dz.U. z 2016 r. poz. 1574) otwarcie postępowania sanacyjnego nie wyłącza możliwości wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych, administracyjnych, sądowno administracyjnych i przed sądami polubownymi w celu dochodzenia wierzytelności podlegających umieszczeniu w spisie wierzytelności. Nadto przedmiotem postępowania sanacyjnego nie są wierzytelności powódki wobec S. O..

Wobec powyższego Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I wzroku. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z jego wynikiem, na podstawie art. 98 k.p.c.

A. od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. a contrario poprzez pominięcie dowodu z zeznań E. B. pomimo że świadek ten jako główna księgowa w przedsiębiorstwie dłużnika Firmie Handlowej (...) miała wiedzę odnośnie wszelkich okoliczności zawarcia porozumienia kompensacyjnego z dnia 31 sierpnia 2016 r., zaś jej przesłuchanie nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy,

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku polegający na przyjęciu, że:

- wskutek czynności prawnych objętych żądaniem pozwu, tj. umowy sprzedaży ruchomości zawartej w dniu 10 sierpnia 2016 r. pomiędzy S. O. a R. O., udokumentowanej fakturą VAT nr (...) oraz umową sprzedaży ruchomości zawartą w dniu 9 sierpnia 2016 r. pomiędzy S. O. a R. O., udokumentowaną fakturą VAT nr (...) doszło do pokrzywdzenia wierzyciela (...) S.A., w sytuacji gdy: opisane umowy stanowiły realnie istniejące, odpłatne czynności prawne zakładające ekwiwalentność świadczeń stron, czego nie zmienia fakt, że następnie wierzytelności pozwanego wynikająca z tych umów zostały objęte kompensatą trójstronną z dnia 31 sierpnia 2016 r. pomiędzy R. O., S. O. a (...) Natura spółką o.o.; na moment występowania ze skargą paulińską powódka nie znajdowała się w stanie pokrzywdzenia, albowiem wierzytelność przysługująca jej przeciwko S. O. została najpierw, w ramach aportu, przeniesiona na rzecz (...) spółki z o.o., a następnie uznana przez tę spółkę w jej postępowaniu sanacyjnym, wobec czego podlegać będzie wykonaniu w drodze układu wypracowanego z wierzycielami (...) spółki z o.o. w restrukturyzacji, na dowód czego pozwany przedłożył kartę wierzyciela (...) S.A.,

- pozwany R. O. był osobą znajdującą się w złej wierze pomimo że żaden dowód w sprawie nie wykazał, ażeby R. O. wiedział lub przy dochowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, zaś do pozwanego nie znajdują zastosowania domniemania wynikające z art. 527 § 3 i 4 k.c., albowiem z uwagi na długotrwały konflikt rodzinny nie pozostawał on w obiektywnie bliskim stosunku z dłużnikiem S. O., a także nie pozostawał w stosunkach gospodarczych z dłużnikiem S. O., lecz z (...) spółką z o.o.

Wywodząc powyższe pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, ewentualnie: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem I instancji oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

W ocenie Sądu Apelacyjnego apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie. Prawidłowo Sąd I instancji ustalił stan faktyczny w przedmiotowej sprawie, a ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Zatem nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytaczania. Również dokonana przez Sąd Okręgowy ocena prawna jako zgodna z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego w pełni zasługiwała na aprobatę.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutów naruszenia prawa procesowego, zarzucanego przez apelującego błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego powyższy zarzut nie zasługiwał na uwzględnienie. Wbrew twierdzeniom apelującego umowy sprzedaży spornych ruchomości uniemożliwiły zaspokojenie roszczeń powódki. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11

maja 2012 r., w sprawie o sygn. akt II CSK 548/11(Biul. SN 2012, nr 7, s. 13), który to pogląd Sąd Apelacyjny podzielił w całości, dłużnik jest niewypłacalny lub niewypłacalny w wyższym stopniu w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. wtedy, gdy stan jego majątku jest taki, że uniemożliwia wierzycielowi całkowicie lub częściowo zaspokojenie w drodze egzekucji przysługującej mu względem dłużnika wierzytelności. Czy majątek dłużnika jest w takim stanie, ocenia się według chwili wyrokowania (art. 316 k.p.c.). Nie ulega wątpliwości, że na skutek dokonania zaskarżonych czynności pozwany stał się niewypłacalny w większym stopniu niż przed ich zawarciem, prowadzone bowiem postępowanie egzekucyjne nie doprowadziło do zaspokojenia wierzytelności powódki. Okoliczność, że czynności dokonane przez pozwanego z S. O. miały charakter odpłaty jest irrelevantna dla oceny niniejszego stanu faktycznego, skoro ekwiwalent, który pozwany uzyskał w zamian za swoje świadczenie nie posłużył do zaspokojenia powódki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999 r., w sprawie I CKN 287/98, LEX nr 147235, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., w sprawie IV CSK 39/11 LEX nr 1102265). Również okoliczność, że wierzytelność przysługująca powódce została wniesiona w ramach aportu do (...) spółki z o.o., a następnie uznana przez tą spółkę w jej postępowaniu sanacyjnym nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia skoro, co wykazała powódka w postępowaniu apelacyjnym, postępowanie restrukturyzacyjne wobec tej spółki zostało umorzone, a należność powódki nie została uregulowana. Zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego powyższy zarzut należy uznać za chybiony.

Również nie zasługiwał na podzielenie zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. Z mocy drugiego z wymienionych artykułów przedmiotem dowodu są okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Wbrew zarzutom pozwanego okoliczności na które miała być przesłuchana świadek E. B. nie spełniały tego wymogu. Fakt bowiem zawarcia porozumienia kompensacyjnego nie był przedmiotem zaskarżenia przez powódkę, która domagała się uznania za bezskuteczne umów sprzedaży poprzedzającej to porozumienie jakimi były umowy sprzedaży ruchomości z dnia 9 i 10 sierpnia 2016r. Zatem okoliczności na które miała być świadek przesłuchana były irrelevantne dla rozstrzygnięcia.

Również chybionymi były zarzuty naruszenia prawa materialnego. Jak słusznie wskazał Sąd I instancji § 3 art. 527 k.p.c. wprowadza domniemanie, że jeśli osoba trzecia pozostawała z dłużnikiem w bliskim stosunku w chwili, gdy dokonywał on czynności krzywdzącej wierzycieli, to domniemywa się, że wiedziała, a przynajmniej przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Ciężar obalenia tego domniemania spoczywa na osobie trzeciej, która w tym celu musi wykazać, że pomimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć o tym, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Nie ulega wątpliwości, że stosunek pokrewieństwa istniejący pomiędzy S. O. i R. O. prawidłowo został zakwalifikowany przez Sąd Okręgowy jako stosunek bliskości. Zatem to na pozwanym ciążył obowiązek wykazania powyższych okoliczności. Pozwany zaś poza gołosłownym twierdzeniem, że bracia pozostają w długotrwałym konflikcie nie wykazał, że w istocie nie wiedział lub nie miał możliwości uzyskania wiedzy, że dłużnik działał z możliwością pokrzywdzenia wierzycieli. Powyższe umacnia domniemanie z § 4 cytowanego artykułu, które dotyczy sytuacji, gdy korzyść majątkową uzyskuje przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych. Dla jego zastosowania zaskarżona czynność prawna musi być dokonana w czasie trwania owych stosunków. Mogą to być powiązania organizacyjno-prawne w postaci współuczestniczenia w tej samej strukturze organizacyjnej, co w okolicznościach niniejszej sprawy miało miejsce. Pozwany bowiem wraz z S. O. pozostają w stałej współpracy w ramach (...) spółki z o.o. Zatem nie ulega wątpliwości, że pozwany nie obalił domniemań wynikających z cytowanych artykułów.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny apelację pozwanego oddalił na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na należne powódce koszty procesu składa się wynagrodzenie pełnomocnika powódki w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 4.050 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 ze zm.)